

de kun nåede at få forholdsvis lidt trykt af deres arbejder, men eftertiden har kunnet drage nytte af deres indsats på mange måder.

Den systematiske gennemarbejdelse af *Peringskölds Diplomatarium* gav som resultat, at 252 af de heri optagne tekster kun kendes herfra, og at disse afskrifter må lægges til grund ved en udgivelse. Samtidig er det nu blevet muligt præcist at finde frem til netop den afdeling i afskriftsamlingen, man i en given situation måtte have brug for. Bogen afsluttes med fortegnelse over skriverhænder, embedseder, forkortelser, benyttet utrykt og trykt kildemateriale samt en udførlig litteraturfortegnelse, men der savnes registre.

HERLUF NIELSEN

Folia diplomatica I = Opera universitatis Purkynianae Brunensis. Facultas philosophica 158. Curavit SÁSA DUSKOVÁ. Brno 1971. Også med tjekkisk titel.

Dette bind, som er det første af en ny underafdeling, som med et bind hvert 5. år skal indgå i Brno-universitetets filosofiske fakultets publikationer, er samtidig et festskrift til ære for professor Jindrich (Henrik) Sebánek, der nylig fyldte 70, og som siden 1937 har varetaget undervisningen i de historiske hjælpevidenskaber i Brno og ligeledes har haft held til at genoplive udgivelsen af *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*. 24 forskere fra Tyskland, Italien, Tjekkioslovakiet, Schweiz, Østrig og Polen har leveret bidrag, der i de fleste tilfælde falder inden for Sebáneks interesseområder. Her skal nævnes Henrich Fichtenaus bidrag om Genesius, Karl den Stores notar. Fire afhandlinger beskæftiger sig med problemer fra kejser Karl 4.s tid. Nu afdøde Herbert Grundmann nåede at offentliggøre Karl 4.s brev 1358 21. april til de hedenske fyrster i Litauen – det er overleveret i original i en tilfældig arkivalisk sammenhæng i Czartoryskibiblioteket i nationalmuseet i Krakow sammen med kejserens brev af 1366 23. april (*Dipl. Dan.* 3. rk. VII nr. 378), monteret i et bind, der samledes 1850–1900 – og han påviser, at brevet kan sættes i forbindelse med kejserens dynastiske planer og spekulationer vedrørende Polen og Ungarn. Brevet var hidtil kun kendt gennem et ældre tryk efter Johannes von Gelnhausens formelbog. Til dels samme dynastiske problemer berøres i Manfred Hellmanns bidrag, »Karl IV und der deutsche Orden in den Jahren 1346–1360«. Manfred Kobuch fra Dresden fører beviset for at et registerfragment på eet blad i Weimar har tilhørt det bind, der gik forud for det i Dresden bevarede Karl 4.s register, som allerede offentliggjordes af A. F. Glafey i 1734 og som dækker året 1360–61 (»Zur Überlieferung der Reichsregister Karls IV«), og endelig behandler J. Speváček spørgsmålet, hvornår Karl blev markgreve af Mähren. Bidrag til tjekkisk diplomatik leveres af G. Battelli (om tjekkiske segl i Vatikanarkivet), J. Bistricky (»Urkunden des Olmützer Generalvikariats«), S. Dusková (»Rudigerius notarius«), I. Hlaváček (de böhmiske regenters itinerarier indtil 1253), Francis Pall (udgivelse af 6 brevfragmenter, benyttet som bogbind). Endvidere behandler P. Acht på grundlag af materiale i München »Kanzleikorrektur auf Papsturkunden« og viser, hvem der har foretaget dem, og på hvilket tidspunkt de bliver foretaget under pavebrevets tilblivelse. Endelig fremlægger R. Marsina, hvilke former for *arengae* der anvendes i ungarske breve indtil 1235. Festskriftet afsluttes med en fortegnelse over Sebáneks forfatterskab i tiåret 1960–70 med henvisning til en tid-

ligere fremkommet for årene 1919–59 i *Sbornik prací filosofické fakulty Brněnské university IX*, C 7 s. 289. Som appendix følger 14 tavler med reproduktioner af en række af de dokumenter, der er omtalt i de ovennævnte bidrag.

HERLUF NIELSEN

ALMINDELIG HISTORIE

DITLEV TAMM og JENS ULF JØRGENSEN: Dansk Retshistorie i Hovedpunkter fra Landskabslovene til Ørsted. I. Kilder til Dansk Retshistorie. Universitetsforlaget i København 1973. I kommission hos G. E. C. Gad. 323 s. 86,25 kr. II. Oversigt over Retsudviklingen. Universitetsforlaget i København. Skrifter udgivet af Retsvidenskabeligt Institut 13. 182 s. 18,40 kr.

Det bør ikke kun være de juridiske studerende bekendt, at faget retshistorie fornylig blev beriget med to glimrende publikationer. Udvalget af *Kilder til Dansk Retshistorie* grupperes om de traditionelle juridiske discipliner, kronologisk opstillet inden for hvert område. Udgiverne har imidlertid ikke villet nøjes med et udvalg af danske love og domme, men meget til forøgelse af samlingens værdi medtaget dels udenlandske kilder i dansk oversættelse, som har haft indflydelse på dansk ret og retstænkning, og dels et spændende udvalg af dansk og udenlandsk litteratur fra det 17. til det 19. århundrede. Jeg nævner i flæng Montesquieu, Beccaria, Henrik Stampe og A. S. Ørsted.

Bind II, *Oversigt over Retsudviklingen*, følger i det hele samme systematik som bind I. Forfatterne har valgt at give en kortfattet, men på mange måder selvstændig og ny indføring i de vigtigere retsinstitutters udviklingshistorie på bekostning af en dyberegående stillingtagen til de mere omstridte problemer i retshistorien. Også bind II er udarbejdet med en åben og varm interesse for forholdet mellem dansk og fremmed ret, hvilket især har manifesteret sig i kap. 7 om dansk retsudvikling på europæisk baggrund. Det bryder på værdig vis med ældre teoris ensidige nationale holdning.

Som det bemærkes i forordet, har savnet af en fremstilling af dansk retshistorie til universitetsundervisningen længe været føleligt. Man kunne tilføje, ikke blot undervisningen, men alle, der på en eller anden måde arbejder med problemer, der tangerer retshistorien, har savnet en moderne og lettilgængelig fremstilling, som rummer henvisninger til den vigtigste nyere danske og udenlandske retshistoriske litteratur. Svaret er her!

Det i mine øjne måske mest værdifulde ved disse publikationer, som jeg iøvrigt medgiver min varmeste anbefaling, er den valgte periodeafgrænsning. Henning Matzen, som systematisk byggede sin fremstilling af *Den danske Retshistorie fra 1893–97* på i det væsentlige samme grundstruktur som nu Tamm og Jørgensen, opfattede kun det, som lå forud for Danske Lov af 1683 som retshistorie. I nærværende arbejder medtages det 19. århundredes jura, hvilket betyder, at de og dermed faget retshistorie øger i samfundsmæssig relevans. At man måske tilføjede ved en senere revision burde medtage en god bid af det 20. århundrede som retshistoriens genstand, er en anden sag, som ikke skal drøftes her.